

سیری در تلمود

آدین اشتاین سالتز

باقر طالبی دارابی

اشارات و انگشاه ادیان مذهب

معاونت پژوهش

فهرست مطالب

۷	سخن ناشر
۱۱	سخن مترجم
۱۹	بخش اول: تاریخ
۲۱	تلمود چیست؟
۳۱	شریعت شفاهی - نسل‌های اولیه
۴۱	شریعت شفاهی - عصر زوگوت (زوج‌ها)
۴۹	تَنائیم
۶۱	تدوین میثنا
۷۱	إمورائیم در بابل
۸۳	إمورائیم فلسطین
۹۳	نگارش تلمود بابلی
۱۰۵	تفسیر تلمودی
۱۱۹	چاپ تلمود
۱۲۹	تعقیب و توقیف تلمود
۱۳۷	بخش دوم: ساختار و محتوا
۱۳۹	ساختار تلمود
۱۴۷	موضوع تلمود
۱۵۵	دعاها و برکت‌ها

شَبَّات	۱۶۵
عیدها	۱۷۵
ازدواج و طلاق	۱۹۳
وضعیت زنان	۲۰۵
حقوق مدنی	۲۱۷
حقوق کیفری	۲۴۱
قربانی‌ها	۲۵۷
احکام خوردنی‌ها	۲۶۹
طهارت و نجاست شرعی	۲۸۱
اخلاق و هلاخا	۲۸۹
دِرِخ اِرِص (سلوک - ادب)	۲۹۹
دنیای عرفان	۳۰۷
بخش سوم: روش	
میدراش (تفسیرهای هلاخایی)	۳۱۹
روش فکری تلمود	۳۲۷
مسائل عجیب و شگفتی‌آور	۳۳۷
روش‌های تحقیق	۳۴۳
تلمود و هلاخا	۳۵۳
آگادا در تلمود	۳۵۹
عالم چه کسی است؟	۳۶۹
اهمیت تلمود نزد قوم یهود	۳۷۹
تلمود هرگز به اتمام نرسید!	۳۸۷
پیوست	۳۹۱
نمایه	۳۹۵
واژه‌نامه عبری	۴۱۱

تلمود چیست؟

اگر کتاب مقدس سنگ زاویه و شالودهٔ یهودیت باشد، تلمود^۱ ستون اصلی آن خواهد بود که از فراز بنیادها سربرآورده، کل بنا و عمارت معنوی و عقلانی یهودیت را پشتیبانی می‌کند. تلمود از بسیاری جهات، مهم‌ترین کتاب در فرهنگ یهودی و ستون فقرات اخلاقیت و حیات ملی آن است. هیچ کتابی نمی‌توان یافت که به اندازهٔ تلمود، بر نظریه و عمل زندگی یهودی، شکل‌دهی به محتوا و مضامین معنوی آن و ایفای نقش راهنمای رفتار، تأثیر داشته باشد. قوم یهودی همیشه به خوبی می‌دانسته است که ماندگاری و بالندگی او در مطالعهٔ تلمود است و دشمنان یهودیت نیز این واقعیت را دریافته‌اند. این کتاب با بی‌احترامی‌ها، ناسزاهای افتراهای زیادی روبه‌رو شد و در قرون وسطی، بارها در شعله‌های آتش سوخت؛ این اواخر نیز همان توهین‌ها نسبت به آن روا داشته می‌شود. هر از چندی، مطالعهٔ تلمود ممنوع می‌شده است؛ زیرا کاملاً آشکار بوده که اگر جامعهٔ یهودی از مطالعهٔ این اثر باز ایستد دیگر امیدی به ماندگاری

1. Talmud

نخواهد داشت.

تعریف رسمی تلمود عبارت است از: خلاصه‌ای از شریعت شفاهی که پس از قرن‌ها تلاش عالمانه دانشمندان مقیم فلسطین و بابل، در آغاز قرون وسطی (با تفاسیر جدید) به بار نشسته است. تلمود از دو بخش اصلی تشکیل می‌شود: میشنا^۱، کتابی حاوی هلاخا (شریعت) که به زبان عبری نوشته شده است؛ و تفسیر میشنا معروف به تلمود (یا گمارا^۲)، که معنای خاص آن خلاصه‌ای از بحث و تبیین میشنا به زبان نامأنوس آرامی - عبری است.

اما این توضیح، برخلاف ظاهرش که درست به نظر می‌رسد، گمراه‌کننده و غیردقیق است. تلمود گنجینه هزاران ساله حکمت و خرد یهودی است و شریعت شفاهی که به قدمت و اهمیت شریعت نوشته (تورات) است، در آن تجلی می‌یابد. تلمود مجموعه‌ای شامل شریعت، حکایت و فلسفه است؛ آمیزه‌ای از منطق بی‌نظیر و واقع‌بینی زیرکانه، تاریخ و علم تجربی، و حکایت‌ها و فکاهی‌ها. این کتاب جنگی است از مطالب ضد و نقیض: چارچوب آن منظم و منطقی است؛ هر واژه و اصطلاحی در آن، مورد تدوین دقیق و موشکافانه قرار گرفته و قرن‌ها پس از کار اصلی گردآوری، به انجام رسیده است. با این حال، هم‌چنان بر تداعی آزاد، همانند رمان‌های جدید که سیلان ذهن و تسلسل خاطرات در آن موج می‌زند بر پیوند خوردن اندیشه‌های گوناگون استوار است. اگر چه موضوع اصلی تلمود تفسیر و شرح کتاب شریعت است، با این حال، اثری هنری است که از قانون‌گذاری و کاربرد عملی آن فراتر می‌رود. تلمود با آن که تا زمان حاضر، منبع اولیه شریعت یهود است، نمی‌توان آن را به تنهایی مرجعی برای صدور حکم شرعی دانست.

تلمود با مسائل انتزاعی و کاملاً غیرواقعی، با همان شیوهٔ برخورد با معمولی‌ترین وقایع در زندگی روزمره روبه‌رو می‌شود. در عین حال، در پرهیز از اصطلاحات انتزاعی موفق است. با آن که مبتنی بر اصول سنت و انتقال حجیت از نسلی به نسل دیگر است، اشتیاق آن به طرح سؤال و بازاندیشی در عهد و دیدگاه‌های مسلم و پذیرفته شده و یافتن علل اساسی، بی‌نظیر است. در روش بحث تلاش می‌کند تا به باریکی‌های ریاضی نزدیک شود؛ با این حال از کاربرد نمادهای ریاضی یا منطقی می‌پرهیزد. بهترین راه برای شناخت و درک تلمود، تحلیل اهداف نویسندگان و گردآورندگان آن است. هزاران دانشمندی که عمر خویش را در مجادله و گفت‌وگو در صدها مرکز کوچک و بزرگ آموزشی صرف کردند، چه هدفی داشتند؟ پاسخ این پرسش را باید در نام این اثر یافت: تلمود، یعنی مطالعه و یادگیری. تلمود تجسم مفهوم بلند میسواي تلمود تورا، تکلیف شرعی یادگیری و مطالعهٔ تورات، دانش‌اندوزی و خردورزی است، تحصیلی که خود، هدف تلمود و پاداش آن است. در این باره یکی از حکیمان تلمودی که از او چیزی جز نام و این کلمهٔ قصار برای ما باقی نیست، گفته است:

آن را بارها و بارها زیر و رو کنید؛ چون همه چیز در تورات آمده است. آن را در زندگی لحاظ کنید و با آن، پا به سن بگذارید و هیچ‌گاه آن را به کنار ننهید؛ چون هیچ ارزش بالاتری وجود ندارد. بی‌تردید، مطالعهٔ تورات اهداف عملی بی‌شماری را تأمین می‌کند، ولی منظور اصلی اینها نیست. مطالعه وابسته به درجهٔ اهمیت یا قابلیت اجرایی مسائل مورد بحث نیست. هدف اصلی و عمدهٔ آن، خود یادگیری است. هم‌چنین شناخت تورات نیز به معنای مراعات احکام آن نیست،